

Gemeente Best
T.a.v. de directie
Postbus 50
5680 AB BEST

Raadhuisplein 1
Postbus 50
5680 AB Best

Tel.: 0499 - 360911
Fax: 0499 - 360232
info@gemeentebest.nl
www.gemeentebest.nl
BNG: 28.50.01.051

Uw Brief van

Uw kenmerk

Datum 08-01-2013

Verzonden 09-01-2013

Ons kenmerk

PU13-00213/PU12-08682

Behandeld door

Telefoonnummer

0499-360911

Onderwerp Besluit aanwijzing gemeentelijk monument: Joe Mann natuurtheater

Geachte directie,

Aanleiding

In september 2012 bent u geïnformeerd dat het college van burgemeester en wethouders voornemens is het Joe Mann natuurtheater, de toegangspoort, de oprijlaan en het Joe Mann herdenkingsmonument gelegen aan de Joe Mannweg 4 aan te wijzen als beschermde gemeentelijke monumenten, conform artikel 3 van de Erfgoedverordening Best 2010. De monumentencommissie heeft in haar vergadering van 9 maart 2012, positief geadviseerd over de aanwijzing als beschermde gemeentelijke monumenten.

Zienswijzen

Alvorens over te gaan tot het aanwijzen en registreren van de objecten als beschermde gemeentelijke monumenten, bent u op grond van artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht in de gelegenheid gesteld om een zienswijze hieromtrent naar voren te brengen. Het gaat hierbij om het Joe Mann natuurtheater, de toegangspoort, de oprijlaan en het Joe Mann herdenkingsmonument gelegen aan de Joe Mannweg 4.

Belangenafweging

Voordat tot het aanwijzen als beschermde gemeentelijke monumenten wordt overgegaan, is het noodzakelijk dat alle betrokken belangen worden afgewogen. Hierbij zijn zowel uw belangen als het (algemene) belang tot aanwijzing als beschermde gemeentelijke monumenten naar voren gekomen.

Besluit

Wij hebben in onze vergadering van 18 december 2012 een belangenafweging gemaakt tussen het belang van de eigenaar en de algemene belangen.

Wij delen u mede bij besluit van 18 december 2012 het Joe Mann natuurtheater, de toegangspoort, de oprijlaan en het Joe Mann herdenkingsmonument gelegen aan de Joe Mannweg 4 te Best, staande op kadastraal geregistreerd perceel, sectie B 2674, gelet op de bij dit besluit behorende beschrijving, als gevolg van artikel 3 van de Erfgoedverordening Best 2010 aan te wijzen als beschermd gemeentelijk monument.

Een kopie van het collegebesluit, het advies van de monumentencommissie, een beschrijving en de kadastrale onderlegger treft u in de bij het besluit behorende bijlagen aan.

Bezwaar en beroep

Tegen dit besluit kunt u als belanghebbende binnen zes weken na de datum van verzending een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij burgemeester en wethouders, Postbus 50, 5680 AB Best.

Voorts kunt u een verzoek om voorlopige voorziening indienen bij de Voorzieningenrechter van de rechtbank te 's-Hertogenbosch, Postbus 90125, 5200 MA 's-Hertogenbosch. Dit kan ook digitaal via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Hiervoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Kijk op de genoemde site voor de precieze voorwaarden.

Een dergelijk verzoek kan alleen worden ingediend nadat bij burgemeester en wethouders een bezwaarschrift is ingediend. U dient bij het verzoek tot voorlopige voorziening een afschrift van het bezwaarschrift te overleggen.

Voor vragen met betrekking tot het bovenstaande kunt u contact opnemen met C. Domenie, beleidsmedewerker cultuurhistorie. Zij is bereikbaar op maandag, dinsdag en donderdag op telefoonnummer 0499 – 360 934.

Burgemeester en wethouders van Best,

drs. A.G.T. van Aert
burgemeester

drs. C.M.M. Noordman
gemeentesecretaris

BEST, Sonseweg, Joe Mann Natuurtheater

Algemene gegevens

Gemeente	:	Best	
Plaats + Postcode	:	Best, 5681 PT	
Straat + Huisnr.	:	Joe Mann weg 4	
Naam	:	Het Joe Mann natuurtheater, de toegangspoort, de oprijlaan en het Joe Mann herdenkingsmonument gelegen aan de [REDACTED] Mannweg 4	
Kadastrale aanduiding	:	B 2674	
Eigenaar	:	Gemeente Best	
Oorspronkelijke functie	:	Openlucht theater	
Huidige functie	:	Openlucht theater	
Bouwjaar	:	1954	
Bouwstijl	:	Wederopbouw, kunstwerken Modernisme (1956)	
Architect, kunstenaars	:	Jules Verschuuren (poort) en Ad Berntsen (Joe Mann monument)	
Beschreven door	:	[REDACTED], SRE Milieudienst	
Datum beschrijving	:	21-03-2012	
Datum foto's	:	24-01-2012	
Literatuur/bronnen	:	(1) Archief Gemeente Best (2) interview 26-01-2012 Jan Naaijken	
Procedure	:	stap Opgenomen in M.I.P. (alleen het herdenkingsmonument) Geïnterviewd door [REDACTED], SRE Milieudienst Voorgedragen voor plaatsing Aangewezen als	datum Maart 1986 24-01-2012 9 maart 2012

Situering

Voor het eind van de Sonseweg richting het Oud Meer bevindt zich aan de rechterzijde de Joe Mannweg. Een poort van gestileerde betonnen bomen markeert de toegangsweg naar het parkeerterrein, het Joe Mannpaviljoen, het Joe Mann Monument en het Joe Mann Natuurtheater.

Beschrijving

Typering, hoofdvorm en ontstaansgeschiedenis

Het theaterterrein is voorzien van een hekwerk en toegankelijk via twee poorten, links en rechts van het Joe Mann monument. De rechter poort is voorzien van een eenvoudig houten hokje als ticketloket. Achter op het terrein bevindt zich een blokhut onder een lessenaarsdak, waarin vergaderruimten zijn ondergebracht en aansluitend een gemetseld toiletgebouw onder een zadeldak. Het openlucht theater is op initiatief van de burgermeester van Best, Mr. G.F.J. Notemans en Jan Naaijken, schrijver van toneelstukken en artistiek leider van de speelgroep Filiassi, naar een voorbeeld van een openlucht theater in Hilvarenbeek hier in 1954 gerealiseerd (2).

Het theater staat in een 20ste eeuwse traditie van openluchttheaters in Brabant en Noord-Limburg. Noord-Brabant bezit het grootste aantal openluchttheaters van Nederland.

Het theater is gesitueerd in een bosrijk, geaccidenteerd natuurgebied met voornamelijk dennenbos. Op het terrein is in een zandrug een licht gebogen theater gesitueerd met 14 rijen en 820 zitplaatsen. De achterste tien rijen zijn voorzien van een ijzeren constructie voor het aanbrengen van een houten plank als rugleuning.

Kort na de stichting zijn in 1956 het Joe Mann monument gerealiseerd, direct naast de entree van het natuurtheater en de poort van gestileerde bomen, die de toegangsweg vanaf de Sonseweg markeert. Op de dag dat het Joe Mann monument werd onthult, heeft het natuurtheater de naam gekregen van Joe Mann.

Poort

Om de weg naar het theater te markeren is op initiatief van de burgemeester van Best, Mr G.F.J. Notemans, Jules Verschuuren uit 's-Hertogenbosch gevraagd een ontwerp te maken (1).

De poort bestaat aan de linker zijde uit drie afgeknotte betonnen bomen, voorzien van betonnen stilistische zijtakken en afgeknotte trapeziumvormige perforaties. De bomen zijn afgedekt met een L-vormige betonnen lange, smalle plaat aansluitend op de gestileerde betonnen boom aan de rechterzijde met twee zijtakken en een top, voorzien van vier betonnen gestileerde takken, voorzien van scherven en een bekroning van ijzeren staven.

Uit een brief (1) van [REDACTED] 16 september 1956, sectie Tentoonstellingswezen van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, Koningsweg 56, 's-Hertogenbosch aan de burgemeester van Best, Mr. G.F.J. Notemans over de betekenis van de monumentale toegangspoort van het Joe Mann Theater:

"De ontwerper Jules Verschuuren is welbewust uit gegaan van de idee dat de poort een doeltreffend functioneel verband moest hebben met de werkelijkheid van een natuurtheater. Daartoe koos hij als beeldend motief het zeer voor de hand liggende natuurelement van bomen. De wezenstrekken van de natuurvorm transponeerde hij op bijzonder kunstzinnige wijze in beton. Zoals we dit o.a. zien in het werk van Van Gogh en ons herinneren uit Goethe's vers "Der Erbkönig" is de mens geneigd met min of meer verbeeldingskracht een boom te associëren met een mensengestalte. Het lag dus voor de hand dat hij zijn boomgestalten dramatisch laat gebaren.

De drie afgeknotte boomfiguren links verzinnebeelden bezetting en onderdrukking, die ontplooiing van het culturele leven zo ernstig belemmerde. De dwarsbalk geeft in begin nog iets weer van druk, maar door zijn voorschietende werking en aanwijzende wigvorm gaat het logisch en organisch over in het tweede hoofdthema: de krachtig omhoog strevende en in de top herbloeiende boom. Denk in dit verband aan het aloude symbool van de levensboom.

Een hoogst merkwaardige associatie met de werkelijkheid Joe Mann, aanleiding en achtergrond voor dit monumentale werk doet zich voor bij het aanschouwen van de, in een schittering van glasscherfen openbloeiende boomtop. Het is de gedachte van de granaat die een eind maakte aan Joe Mann's leven dat als offer viel voor onze bevrijding. Zoals wij van oudsher het zinnebeeld kennen van de dode vogel Phoenix, die glorievol uit de as herrijst, mogen wij het beeldrijm van springende granaat en bloeiende boomtop in deze geest verstaan".

Joe Mann Monument

Het monument is op een twee treden hoog gemetseld rond platform gesitueerd met een trapeziumvormige basis waarop 4 stalen kolommen die licht hellend zijn aangebracht ter ondersteuning van een betonnen reliëf van een nest met jonge pelikanen, dat rondom is aangebracht en een ouderpelikaan die met zijn uitgeslagen vleugels de jonge pelikanen beschermt. Op anderhalf meter hoog is rondom een betonnen reliëf aangebracht, die de situatie van de soldaten aangeeft tijdens het gevecht bij de verovering van de brug over het Wilhelminakanaal

Het monument is een eerbetoon aan Joe Mann en aan allen die streden voor de bevrijding van Best. Parachutist Joe Mann maakte deel uit van de Amerikaanse 101^e Airborne Divisie. Deze Divisie landde in 1944 op de Sonse Heide in het kader van operatie Market Garden. Joe Mann sneuvelde bij de verovering van de brug over het Wilhelminakanaal op 19 september 1944 toen hij met zijn rug de explosie opving van een granaat. Hij redde zo het leven van zijn kameraden. Postuum kreeg hij hiervoor de "Medal of Honor". De tekst van deze medaille staat op de voet van het 6,5 m. hoge monument. De herinnering aan deze moedige daad wordt gesymboliseerd door de pelikaan die zijn jongen voedt met zijn eigen bloed.

Ad Berntsen maakte het monument dat door de ouders van Joe Mann in 1956 werd onthuld.

Krant Oost-Brabant (1) van 18 september 1956:

"Het zeer fraaie monument is ontworpen door de kunstenaar A. Berntsen uit Nijmegen, voorheen leerling van de Jan van Eijk-academië te Maastricht. Door de pelikaan te kiezen als hoofdmotief wilde hij de zelfopoffering van Joe Mann op duidelijke wijze vastleggen. Op ongeveer 1,5 m. boven de voet van het monument bevindt zich het reliëf, dat de gebeurtenissen uitbeeldt, die hebben plaats gehad tijdens de heldendaad, die Joe Mann verrichtte, terwijl hier tevens verwerkt zijn de wapens van de Verenigde Staten en de gemeente Best, alsmede het embleem van de 101^e Airborne Divisie. In de voet van van het monument is de volgende zin gebeiteld: "Zijn buitengewone voorkomendheid en zijn schitterend gedrag waren een eeuwigdurende inspiratie voor zijn kameraden, voor wie hij zijn leven gaf". De zin komt voor in de citatie voor de Medal of Honour, de hoogste onderscheiding, die Joe Mann postuum ontving".

Waardering

Cultuurhistorische waarde

Het Natuurtheater heeft door zijn naamgeving en de aanwezigheid van het Joe Mann monument een hoge cultuurhistorische waarde als herinneringsmonument. Het theater is verder van cultuurhistorisch belang binnen de traditie van openlucht- of natuurtheaters in Zuid-Nederland.

Architectuur- en kunsthistorische waarde

De architectonische waarden van het natuurtheater zijn beperkt. De op het terrein staande gebouwen hebben weinig of geen cultuurhistorische waarde. De poort en het monument zijn voorbeelden van het Modernisme en het Traditionalisme in de Wederopbouwperiode.

Beide kunstobjecten hebben een hoge kunsthistorische waarde, mede door de achterliggende symboliek.

Stedenbouwkundige en landschappelijke waarde

De ligging van het Natuurtheater in een bosrijk, geaccidenteerd natuurgebied met voornamelijk dennenbos is als uitgangspunt gekozen voor een natuurlijk decor van hier uit te voeren voorstellingen. Het openluchttheater is daarom van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarde als vertegenwoordiger van de culturele ontwikkeling en de ontwikkeling van het amateurtoneel in de Wederopbouwperiode.

Het heeft ensemblewaarde vanwege de relatie tussen het geaccidenteerde beboste terrein en de aanleg van het amfitheater in een zandrug.

Foto's

Joe Mann Natuurtheater

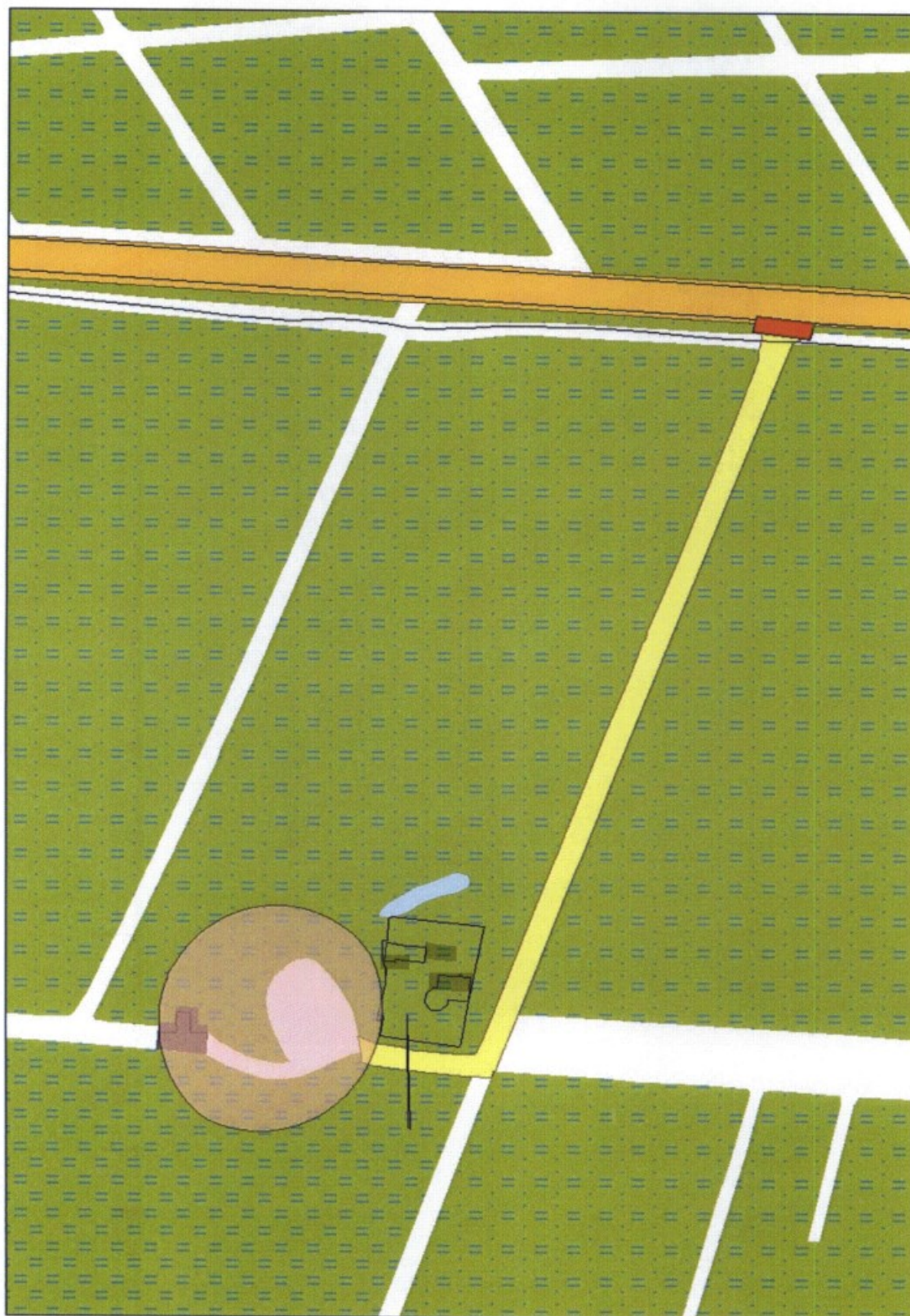

Toegangspoort aan de Sonseweg van de Joe Mannweg

Joe Mannmonument

Situatie

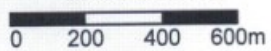

Aan deze afdruk mogen geen rechten worden ontleend

Perceel B 2674

Schaal 1:20000

08 Januari 2013

Verslag monumentencommissie Best

9 maart 2012, 14:00u- 17:00u
Raadhuisplein 1 te Best

Aanwezig:

- [redacted] architect-stedenbouwkundige en deskundige op het gebied van wederopbouwerfgoed,
- [redacted], cultuurhistoricus,
- [redacted] architectuurhistoricus en adviseur ruimtelijke kwaliteit (tevens voorzitter)
- namens de gemeente Best: [redacted]

1. Beoordeling redengevende beschrijving en selectieadvies Joe Mann Theater

De commissie is van mening dat de redengevende beschrijving een correct beeld geeft van de verschijningsvorm en de monumentale waarden van het theater. Wel dient naar haar mening onderzocht te worden of de twee gebouwtjes op het terrein gelijktijdig met tribune en toegangspoort zijn uitgevoerd of van latere datum zijn. Wanneer deze uit de ontstaanstijd stammen hebben ze cultuurhistorische waarde, vanwege de ensemblewerking en de relatie met de overige objecten, ondanks de afwezigheid van architectonische en stedenbouwkundige waarde.

Voorts wordt geadviseerd de redengevende beschrijving aan te vullen met een beschrijving van de landschappelijke inbedding: oriëntatie op de zon, gebruik van bos als natuurlijk decor, theater in een natuurlijke kom in het terrein? Is het geaccidenteerde terrein kunstmatig of is het een geologisch element in het landschap?

Verder adviseert de commissie een betere stedenbouwkundige plattegrond bij te voegen, waarin de ligging van het theater in het landschap beter is af te lezen, en de verschillende elementen worden benoemd.

In bijgevoegd voorstel zijn voorts enige tekstuele verbeteringsvoorstellen opgenomen.

[redacted] merkt op dat de betonnen toegangspoort enkele beschadigingen heeft die dringend om reparatie vragen. De wapening ligt hier bloot. De kans op betonrot is daardoor aanwezig.

De commissie adviseert het Joe Mann natuurtheater inclusief het Joe Mann-herdenkingsmonument aan te wijzen als gemeentelijk monument.

De voorzitter,

[redacted]